

А К Т

лісопатологічного обстеження лісових насаджень дочірного підприємства "Тульчинський райагроліс" Вінницького обласного комунального спеціалізованого лісогосподарського підприємства "ВІНОБЛАГРОЛІС" на доцільність призначення заходів з поліпшення санітарного стану лісів

17 липня 2025 року

с. Мазурівка Тульчинської ТГ Вінницької області

Нами, завідувачем сектору моніторингу стану лісових насаджень філії "Вінницялісозахист" державного спеціалізованого лісозахисного підприємства "Київлісозахист" (далі - філія "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист") Ігорьом МАЛІЦЬКИМ, (на підставі листа Вінницького обласного комунального спеціалізованого підприємства "Віноблагроліс" (далі - ВОКСЛП "Віноблагроліс") від 11 липня 2025 року за № 291), головним лісничим дочірного підприємства "Тульчинський райагроліс" ВОКСЛП "Віноблагроліс" (далі - ДП "Тульчинський райагроліс" ВОКСЛП "Віноблагроліс" Євгенієм ПАЛАМАРЧУКОМ в період з 16.07.2025 по 17.07.2025 року, проведено лісопатологічне обстеження (у відповідності п. 8, 9 Порядку організації та захисту лісів затвердженого постановою КМУ від 20 травня 2022 р. № 612) для планування та здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів на 2025 рік, в лісових насадженнях, що знаходяться в постійному користуванні ДП "Тульчинський райагроліс" ВОКСЛП "Віноблагроліс".

Обстеженням встановлено наступне:

Коротка таксаційна характеристика лісових насаджень відповідно до матеріалів базового лісовпорядкування 2016 року ДП "Тульчинський райагроліс" ВОКСЛП "Віноблагроліс", представленого для лісопатологічного обстеження та причини призначення заходів та ступеня пошкодження насаджень:

Лісництво (урочище), ділянка	Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, га	Номер ділянки	Площа, що потребує проведення заходів, га	Коротка таксаційна характеристика насаджень відповідно до матеріалів базового лісовпорядкування							категорія лісів	вид запланованих заходів	Причини призначення заходів	Ступінь пошкодження насаджень
						склад	вік, років	новота	бонітет	середня висота, метрів	середній діаметр, сантиметрів	запас деревостану, м3 на 1 га				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Тульчинська	2	7	13,5		9,6	9ДЗ1ГЗ+ч Ш	131	0,50	2	26	32	250	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, несправжній дубовий трутовик, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ та ГЗ, поперечний рак дуба, некроз ГЗ	середній

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Тульчинська	9	17	1,2		1,2	10ГЗ+ДЗ	91	0,70	2	25	26	300	3	ВСП	кореневі та стовбурові гнилі ГЗ та ДЗ, некроз ГЗ, сухoverшинність ГЗ	слабкий
Тульчинська	9	20	2,1		1,9	4ГЗЗКЛГЗ ЯЗ+ДЗ+Д ЧР	23	0,70	3	7	6	50	3	ВСП	лубоїд ясеневий малий та великий, кореневі та стовбурові гнилі ЯЗ, ГЗ та ДЗ, халаровий некроз ЯЗ, некроз ГЗ та ЛПД	сильний
Тульчинська	9	33	2,6		2,6	7КЛГ ЗАКБ	50	0,80	1	18	20	190	3	ВСП	кореневі та стовбурові гнилі АКБ та КЛГ, сухoverшинність АКБ	сильний
Тульчинська	11	5	1,0		1,0	9ДЗ1ГЗ	131	0,50	2	27	36	260	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, несправжній дубовий трутовик, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ та ГЗ, поперечний рак дуба, некроз ГЗ	сильний
Тульчинська	15	10	3,0		1,3	10АКБ+ ЧШ	63	0,65	1	21	26	180	3	ВСП	кореневі та стовбурові гнилі АКБ та ЧШ, сухoverшинність АКБ	середній
Тульчинська	24	1	4,7		4,7	5ДЗ2ЯЗ 2ГЗ 1ЛПД +КЛГ	89	0,70	1А	29	36	372	2	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, лубоїд ясеневий малий та великий, халаровий некроз ЯЗ, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ та ГЗ, поперечний рак дуба, некроз ГЗ та ЛПД	сильний
Тульчинська	24	6	18,3		18,3	10ВЛЧ	71	0,70	2	24	28	300	3	ВСП	кореневі та стовбурові гнилі, златка вузькотіла та вусачі	слабкий
Тульчинська	33	27	3,5		3,5	10ГЗ+ДЗ+ ЧШ	80	0,65	3	22	22	205	3	ВСП	некроз ГЗ, кореневі та стовбурові гнилі	слабкий
Тульчинська	33	40	4,5		4,5	6ДЗ1ЯЗЗГ 3+ЛПД+Ч Ш	78	0,65	1	24	30	235	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, лубоїд ясеневий малий та великий, халаровий некроз ЯЗ, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ та ГЗ, поперечний рак дуба, некроз ГЗ та ЛПД	середній

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Тульчинська	41	12	1,7		1,7	9ДЗ1КЛЯ +ГЗ	51	0,75	1	20	22	225	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, поперечний рак дуба, некроз ГЗ	середній
Тульчинська	42	20	5,3		5,3	7ДЗ2ДЧР 1КЛГ+ГЗ	44	0,70	1	18	20	180	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, поперечний рак дуба, некроз КЛГ та ГЗ	слабкий
Тульчинська	43	15	5,5		5,5	8ГЗ2ЯЗ+Д 3+ЯВ+КЛ Г+ЧШ	51	0,80	1	22	22	290	3	ВСП	лубоїд ясеневий малий та великий, кореневі та стовбурові гнилі ЯЗ, ГЗ та ЧШ, халаровий некроз ЯЗ, некроз ГЗ, ЯВ та КЛГ	середній
Тульчинська	44	1	10,0		10,0	7ДЗ2ЯЗ1 ДЗ+ЯВ	50	0,60	2	20	22	190	3	ВСП	лубоїд ясеневий малий та великий, кореневі та стовбурові гнилі ЯЗ, ГЗ, халаровий некроз ЯЗ, некроз ГЗ, ЯВ	середній
Тульчинська	52	9	3,1		3,1	10ДЗ+ЯЗ+ ЛПД+ ЧШ	66	0,60	1	21	30	200	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, поперечний рак дуба, некроз ЛПД, стовбура гниль ЧШ	середній
Тульчинська	55	13	3,3		3,3	10ДЗ+ГЗ	63	0,70	2	20	24	200	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, поперечний рак дуба, некроз ГЗ	слабкий
Тульчинська	62	4	5,3		5,3	6ГЗ2ЯЗ1Д 31КЛГ+Ч Ш	71	0,60	2	22	24	220	3	ВСП	некроз ГЗ, лубоїд ясеневий малий та великий, халаровий некроз ЯЗ, заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ, ГЗ, ЯЗ та ЧШ, поперечний рак дуба, некроз ГЗ та КЛГ	слабкий
Тульчинська	67	4	2,3		2,3	6ГЗ2ДЗ 1ЯЗ 1ЛПД+ ЧШ	81	0,60	2	23	24	250	3	ВСП	некроз ГЗ, заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, лубоїд ясеневий малий та великий, халаровий некроз ЯЗ, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ та ГЗ, поперечний рак дуба, некроз ГЗ та ЛПД	слабкий
Тульчинська	83	14	25,4		25,4	10СЗ	67	0,60	1	23	30	300	3	ВСП	малий та великий соснові лубоїди	слабкий
Тульчинська	107	7	16,4		16,4	10ДЗ	87	0,70	1	25	30	305	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, поперечний рак дуба	слабкий
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17

Тульчинська	107	11	3,5		3,5	7СЗ 1ЛПД 2ЯЗ	48	0,70	1А	21	26	270	3	ВСР	малий та великий соснові лубоїди	сильний
Тульчинська	110	7	1,7		1,7	8ДЗ1ЯЗ 1ЧШ+ СКР+ ЯБЛ+ ГШЗ	63	0,60	1	22	26	220	3	ВСР	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, лубоїд ясеневий малий та великий, халаровий некроз ЯЗ, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ, ЯЗ та ЧШ, поперечний рак дуба	середній
Тульчинська	127	9	2,5		2,5	8СЗ1ГЗ 1ЯЗ+ ЛПД+ ЧШ	55	0,70	1А	24	30	310	4	ВСР	малий та великий соснові лубоїди	середній
Тульчинська	131	1	2,7		2,7	7СЗ3ГЗ+Я 3	53	0,70	1А	23	30	275	4	ВСР	малий та великий соснові лубоїди	середній
Разом ВСР по дільниці					137,3											
Всього ВСР по ДП "Тульчинський райагроліс" ВОКСЛП "Віноблагроліс"					137,3											

Лісопатологічне обстеження лісових насаджень, що належать ДП "Тульчинський райагроліс" ВОКСЛП "Віноблагроліс" проводилося без валки модельних дерев шляхом візуального обстеження деревостанів, а також повалених дерев на ділянці або на суміжній з нею для визначення видового складу стовбуровий шкідників з метою визначення причин масового всихання лісових насаджень, стану осередків масового розмноження шкідників та хвороб лісу, а також визначення видів, обсягів, строків, місць та особливостей здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів.

Загальна обстежена площа по ДП "Тульчинський райагроліс" ВОКСЛП "Віноблагроліс" складає 137,3 га.

По причинах розладнання та деградації насаджень в загальному по підприємству (за переважаючим збудником хвороби/шкідником):

Вид шкідників, хвороб та інших патологій	Ступінь пошкодження			
	слабкий	середній	сильний	Всього
лубоїди соснові малий та великий	25,4	5,2	3,5	34,1
некроз ГЗ	11,1		0,0	11,1
кореневі та стовбурові гнилі	19,5	1,3	2,6	23,4
заболонник дубовий	25	20,6	5,7	51,3
лубоїди ясеневі малий та великий		15,5	1,9	17,4
Разом	81,0	42,6	13,7	137,3

Лісопатологічна характеристика обстежених насаджень:

Основними причинами розладнання обстежених хвойних деревостанів з головною породою СЗ та ЯЛЕ є діяльність комплексу стовбурових шкідників у видовому складі яких на сосні провідне місце посідають лубоїди соснові - лубоїд сосновий малий (*Blastophagus minor* Hart.), лубоїд сосновий великий (*Blastophagus piniperda* L.) в стадії затухання, в меншій мірі - короїд верхівковий (*Ips acuminatus* Gyll.) та короїд-стенограф (*Ips sexdentatus* Boern.) в стадії паузи (відпрацьований старий сухостій). Переважна кількість дерев, що відноситься до сухоостою минулих років відпрацьовані стовбуровими шкідниками родин златок (*Buprestidae*), в незначному відсотку – представниками родин вусачів (*Cerambycidae*) Водночас у ходах стовбурових шкідників поширюються офіостомові гриби – збудники синяви та інші патогени. Сухостійні дерева поодинокого та групового розміщення.

Дерева листяних порід характеризуються змішаним характером всихання – переважно поодинокі та групові (групи невеликі – до 1 - 3 дерев). Основними патологіями, що призводять до всихання листяних порід є кореневі та стовбурові гнилі, які викликаються комплексом різних причин: дерева ДЗ, ЯЗ та ГЗ від пошкоджень опеньком осіннім (*Armillariella mellea* (Vahl. ex Fr.) Karst.), що викликає білу заболонну гниль коренів а також стовбуровими шкідниками, судинним мікозом ДЗ (офіостомозом), поперечним раком та дубовим трутовиком, що викликають стовбурові гнилі; дерева ясена звичайного в результаті діяльності опенька осіннього, що викликає заболонну гниль коренів та халарового некрозу; дерева береста від голландської хвороби; липи та граба від некрозу. Ураження і руйнування коренів дуже сильно впливає на стан дерев, так як порушується надходження в його надземні частини води та поживних речовин. Тому кореневі гнилі призводять до швидкого ослаблення і всихання дерев, вітровалів та заселення дерев стовбуровими шкідниками.

Збудниками стовбурових гнилей, а це в основному ядрові та ядрово-заболонні гнилі, є трутові гриби які заражають дерева базидіоспорами через обламані гілки, морозобійні тріщини та інші пошкодження стовбурів і гілок. Ураження стовбуровими гнилями призводить до бурелому, сніголаму та захаращення насаджень.

Сухостійні та всихаючі дерева характеризуються заселенням та відпрацюванням стовбуровими шкідниками, про що свідчить наявність льотних отворів на стовбурах дерев. Основними виявленими видами на ДЗ є златки (*Buprestidae*) (дубова, бронзова та зелена вузькотіла), вусач дубовий малий (*Cerambyx scopolii* Fuessly), а також заболонник дубовий (*Scolytus intricatus* Ratz.), на ЯЗ - лубоїд ясеневий великий (*Hylesinus crenatus* F.), лубоїд ясеневий малий (*Hylesinus fraxini* Panz.) та заболонник струменястий (*Scolytus multistriatus* Marsh.).

Також причинами погіршення санітарного стану обстежених насаджень є ослаблення і всихання дерев внаслідок їх природного старіння, внутрішньовидової та міжвидової конкуренції, несприятливих чинників середовища, що супроводжується заселенням та пошкодженням деревини стовбуровими шкідниками, які є переносниками інших патогенних мікроорганізмів. Особливо небезпечна ситуація склалася в кварталах 9 та 11 Тульчинської ділянки із масовим всиханням дуба звичайного, клена гостролистого та акації білої внаслідок відсутності достатньої кількості опадів у вегетаційному періоді та зміні умов місцезростання на більш посушливі та перестійністі даних насаджень.

Характер перебігу патологічних процесів у даних насадженнях різний – наявний як комлевий тип прояву та локалізації гнилей (наявність дупел в комлевій та прикореневій частинах стовбурів дерев) так і вершинний – в кронах дерев, що призводить до прояву суховершинності (мікози), широкого поширення водяних пагонів як одного із головних показників ослаблення деревостанів. Суховершинність за зовнішніми проявами перебігу захворювання відповідає судинному мікозу (дерева породи ДЗ), халарового некрозу ясена (дерева ЯЗ) а також некрозу ЛПД та ГЗ.

В цілому всихання крон окремих лісоутворюючих порід дерев коливається в межах від 1/2 до 2/3 крони. Поодинокі в насадженнях наявні дерева з плодовими тілами дереворуйнівних грибів – трутовиків, серед яких найчастіше зустрічаються - трутовик дубовий несправжній та трутовик дубовий та інші їх види, що теж призводять до появи та розповсюдженню у внутрішніх тканинах деревини стовбурових гнилей. Разом з тим поодинокі спостерігаються вітровальні та буреломні дерева, а також дерева з ухилом більше 30 градусів.

Обстеженні лісові насадження є небезпечними осередками подальшого розповсюдження кореневих та стовбурових гнилей, вторинних (стовбурових) шкідників і відносяться до II класу біологічної стійкості.

При обстеженні лісових ділянок, які потребують призначення заходів з поліпшення санітарного стану лісів, виявлено ознаки відведення дерев в рубку відповідно до п.26 Санітарних правил в лісах України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України за № 555 від 27 липня 1995 року (далі - Санітарних правил в лісах України).

Для поліпшення санітарного стану лісів та відповідно до Санітарних правил в лісах України рекомендовано провести вибіркові санітарні рубки (ВСР) на загальній площі 137,3 га у 2025 році.

Під час проведення даного обстеження лісовій охороні ДП "Тульчинський райагроліс" ВОКСЛП "Віноблагроліс" надавалась методична допомога з питань лісозахисту.

Примітка: відбір дерев до рубки, геодезична зйомка частин таксаційних виділів, матеріально-грошова оцінка лісосік, визначення фактичних середніх розрядів висот та діаметрів проводиться силами лісової охорони ДП "Тульчинський райагроліс" ВОКСЛП "Віноблагроліс"

ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Відповідно п. 5 Санітарних правил в лісах України скласти перелік заходів з поліпшення санітарного стану лісів (додаток 1) та погодити з філією "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист" і Центрально-Західним міжрегіональним управлінням лісового та мисливського господарства.
2. Рубки провести згідно Санітарних правил в лісах України.
3. З метою недопущення появи та розповсюдження стовбурових шкідників та збереження технічних якостей деревини рубки поліпшення санітарного стану лісів необхідно провести в максимально стислі терміни з урахуванням сезонного розвитку шкідників і хвороб лісу та мікроклімату регіону.
4. Порубкові залишки і неліквідну деревину потрібно подрібнювати та розкидати рівномірно по ділянці, для недопущення розвитку осередків стовбурних шкідників.

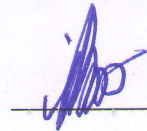
5. Осередки шкідників та хвороб лісу виявлені даним лісопатологічним обстеженням поставити на облік.

Акт складений в чотирьох примірниках:

- 1-й - філії "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист";
- 2-й - Центрально-Західному міжрегіональному УЛМГ;
- 3-й - ВОКСЛП "Віноблагроліс".
- 4-й - ДП "Тулчинський райагроліс" ВОКСЛП "Віноблагроліс".

ПІДПИСИ :

Завідувач сектору моніторингу стану лісових насаджень філії "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист"

Ігор МАЛІЦЬКИЙ

Головний лісничий ДП "Тулчинський райагроліс" ВОКСЛП "Віноблагроліс"

Євгеній ПАЛАМАРЧУК

З актом ознайомлена:
директор ДП "Тулчинський райагроліс" ВОКСЛП "Віноблагроліс"

Катерина МЕЛЬНИК